

د نړۍ د وتلو رسنيو او ورځپاڼو پېژندنه (۱۳) وال سټريټ ژورنال د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه THE WALL STREET JOURNAL

په نیویارک کې د وال سټريټ جورنال بلډینګ

د وال سټريټ ژورنال (The Wall Street Journal) ورځپاڼه چې په مختصر ډول په WSJ هم يادېږي د امريکا او نړۍ د اهمو او با رسوخه اقتصادي او سياسي ورځپاڼو څخه ده، چې د امريکا څخه علاوه په اروپا او آسيا کې هم خپرېږي. ددې ورځپاڼې مرکز د امريکا د بازار و بورس په زړه يعنې د نیویارک د ښار د وال سټريټ په جاده کې واقع دى. ددې ورځپاڼې د خپل نامه تسميه هم ددې جادې د نامه څخه اخيستی دى. د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه د ورځني تيراژ له رويه په امريکا کې لومړۍ مقام لري او هره ورځ د دوو ميليونو څخه زياتي شماری خپروي. ددې نه علاوه د خپلې انټرنیټي ويب پاڼې څخه هم د مياشتي څلور لکه گډون کونکي لري دغه ويب پاڼه ددې گډون کونکو څخه د حق الاشتراک پيسې هم تر لاسه کوي. په نړۍ کې د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼې يواځنې سياله د انگلستان فايننشل ټايمز ورځپاڼه ده چې په لندن کې خپرېږي.

وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه د کال ۱۸۸۹ د جون په اتمه د چارلز هنري داو Charles Henry Dow، ادوارډ جونز Edward Davis Jones او چارلز برگسټرسر Charles Bergstresser لخوا د لومړي ځل د پاره په خپرونو لاس پورې کړ. دغه ورځپاڼه په اول سر کې د خپلو اقتصادي خبرونو هدف د ډاؤ جونز د شرکت Dow Jones & Company د اسهامو څخه د ملاتړ په خاطر وو. خو ورځپاڼې د خپلو اوردمهاله اهدافو د تحقق د پاره يوازې په دې بسنه ونکړه او کله چې به د رکود سره مخامخېدله نو دېته به مجبوره کېدله چې د اقتصادي او تجارتي موضوعاتو څخه لږ شاني فاصله و نيسي او داسې نورو خبرو ته هم مخ را وروي چې د خلکو پام ځانته جلب کړي. په دغه وخت کې ورځپاڼې د خپل فعاليت حوزه پراخه او و ټولنيزو، فرهنگي، ادبياتو او هنري برخو ته يې هم ځای ورکړي وو. خو ددوهمې نړۍ والي جگړې نه وروسته په ورځپاڼه کې دغه رويه بېکه او بېرته يې ځان و لومړني حالت ته را وگرځاوه.

د وال سټريټ ژورنال چلونکي د خپل فعاليت پر يوې خبرې باندي ډېر نازېږي او هغه دا چې د په سلو کې شپېته لوستونکي يې د پورته کچې مديران او هغه څوک دي چې کلنۍ عايد يې څه کم دوه لکه ډالره دى او په داسې بنگلو کې ژوند کوي چې د هغوى اوسطه بيه دوه مليونه ډالره ده، زياتره ددغې ډلې سنونه د ۵۵ کالو په عمر کې قرار لري. دغه ورځپاڼه نن د امريکا او د نړۍ د نخبگانو او اشرافيانو د ورځپاڼې په نامه هم يادېږي.

د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه د دوشنبې څخه بيا د جمعي تر ورځې پورې د نړۍ تر ټولو مهم اقتصادي او تجارتي خبرونه، گزارشونه او د هغو په باره کې بيا د ورځپاڼې له نظره تحليلونه په ځانگړي مهارت سره اوډي او خپروي يې. وال سټريټ ژورنال چې د ورځې په يوه وخت کې د امريکا په لسو ساحو کې چاپېږي د اقتصادي مسائلو په اړه د نړۍ په مهمو صنعتي او اقتصادي ښارو کې خبريالان لري. دغه خبريالان د امريکا او نړۍ په مالي بازارو کې د حال و احوال خبرونه، په اقتصادي ماحول کې د امريکا اونړۍ د شرکتو د وضعي په اړه خبرونه او ورسره يوځای کيندلي اقتصادي گزارشونه او تحليلونه خپروي. ددې سره يوځای، دغه ورځپاڼه د اقتصادي موضوعاتو نه

علاوه، په ډېره لوړه سطحه ژور سياسي، ټولنيز او هنري تحليلونه هم لري چې د وتلي او مشهوره تحليلگرانو او منتقدينو لخوا و دي ورځپاڼي ته ليکل کيږي .

په اوسط ډول د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه په ۹۶ مخو کې د هفتې په شپږو ورځو کې چې په متن کې ځانگړي برخې لري چاپيږي . د شنبې په ورځو کې د خپلو لوستونکو د فراغت د وخت په مصروفه کولو کې د اشپزۍ، غذا، سرگرمۍ، فرهنگ، کتاب او د کورني مسائلو په اړه ليکني لري . د غه ورځپاڼه د گرافیکي او صفحاتو د اوډلو له لحاظه د نورو ورځپاڼو څخه يوه خاصه ورځپاڼه ارزول سوي او ځانته خپل ميتود لري .

د وال سټريټ ژورنال د ورځپاڼي فکري مشي او تگ لوری د امريکا د محافظه کارانو او د اقتصادي ليبراليزم څخه ملاتړ او پيروي ده . دغه تگ لوری نن په نړی کې يوه پر تشته او په سياسي او اقتصادي عرصه کې يې لوی بحران را مينځته کړی دی . دغه ورځپاڼه د آزاد بازار دمفکوري څخه په ټينگه ملاتړ کوي او په سياسي لحاظ د امريکا د سخت دريزه نيو محافظه کارانو چې لانجې زېږوي او بيا د هغو حل د جگړو دلاري غواړي، لاس نيسي او د هغوی پيروي کوي . ورځپاڼه همدارنگه د انسانانو و مهاجرت ته د يوې تجارتي پديدې په حيث گوري او د مهاجرت په قانون کې د اصلاحاتو غوښتونکي ده ، يعني د سرحدو پرانيستل او د غيرقانوني مهاجرينو ووضيعت ته قانوني بڼه ورکول غواړي . ددې ورځپاڼي ليد لوری زياتره د انگلستان د اکونوميست د مجلې سره ورته والی لري .

د وال سټريټ ژورنال ورځپاڼه په کال ۲۰۰۷ کې د هغه د اصلي مالک د ډاو جونز شرکت لخوا خرڅه سوه او روپرت مرداک يا مردوخ (Keith Rupert Murdoch) استراليايي الاصله امريکايي ميلياردېر چې په خټه يهود او نيوز کارپوريشن مالک دی هغه په پنځه ميليارده ډالر رانيوله .

روپرت مرداک په نړی کې درسنيو د امپراطور په نامه يږي نوموړی همدا اوس په ټوله نړی کې د لسهاومشهوره مجلو، ورځپاڼو، ټلوېزيوني او ماهواره ای شبکو او د فيلم جوړونې سټيډيو گانو مالک دی ځانته يې واقعاً د رسنيو لويه امپراتوري جوړه کړېده . هغه ته د يوه عادي سرمايه دار په سترگه نه کتل کيږي .

مرداک د استراليا په سيدني کې د ډيلي ټلگراف مشهوره ورځپاڼه (The Daily Telegraph (Sydney)، د سيدني د سنډي ټلگراف (The Sunday Telegraph (Sydney)، او د استراليايي (The Australian (national) ملي ورځپاڼو او نورو زياتو ماهواره ای رسنيو مالک دی . په انگلستان کې د مشهورو ورځپاڼو لکه د سن (The Sun)، د نيوز آف د ورلډ (News of the World)، د ټايمز (The Times)، سنډي ټايمز (Sunday Times) او د لندن پيپر (The London Paper) د ورځپاڼو مالک دی. په امريکا کې د نيويارک پوست ورځپاڼي نه علاوه وال سټريټ ژورنال مشهوره ورځپاڼه يې هم د ځان کره .. مرداک د تصويري مشهوره رسنيو د جملې څخه لکه د سکاى SKYTV او د فاکس Fox مشهوره ټلوېزيوني شبکو، د فاکس ټل فوختل Foxtel او د د فاکس د شلمې پېړۍ د فيلم جوړولو دمشهورې سټيډيو (فوکس ۲۰ سنچري ۲۰th Century Fox) د کمپنۍ او د هغه د ټلوېزيوني شبکو مالک هم دی . د فاکس ټلوېزيوني شبکه په امريکا کې د CBS، ABC او MSNBC ټلوېزيوني شبکو څخه را وروسته يوه تر ټولو بهترينه او د زياتو ليدونکو ټلوېزيوني شبکه ده . همدا اوس مرداک يوازي په امريکا کې دېرش ټلوېزيوني سټېشنونه لري چې د امريکا تر نيمايي زياتو کورنيو ته ټلوېزيوني برنامې او په هغه کې پرته مقولې او هدفونه رسوي .

ددې نه علاوه نوموړی د مشهورو ويب پاڼو لکه، مای سپيس MySpace، هولوو Hulu.com، امريکن آيدل AmericanIdol.com، اسک مي AskMen.com، فوټو بکيت Photobucket.com مالک هم دی . مرداک دغه د نړی د رسنيو امپراتور دنيز کارپوريشن شرکت (News Corporation) په نامه درسنيو يو عظيمه شرکت جوړ کړی دی چې په ټوله نړی کې په لسهاوه راډيويي او ټلويزوني سټېشنونه ، د کتاب د چاپولو چاپخاني، ۴۰ مشهوره مجلې او ۱۷۵ ورځپاڼو لري . په هغه احصايه کې چې د نيوز کارپوريشن لخوا په ۲۰۰۹ کې خپره سوېده نوموړي شرکت په دغه کال کې ۳۰ اعشاريه ۴۲۳ ميليارده ډالر عايد درلود چې خالصه گټه يې څه کم شپږ ميليارده ډالره وه خو تر دې دمخه کلو کې چې د رسنيو بازار د اقتصادي بحرانو په وجه سور سو نو بي درکه تاوان يې هم و کړ.

د يوې بلې احصايې له رويه ، نن په نړی کې يوازي ۲۵۸ تنه ميلياردېران د مځکې د کړي د نيمايي خلکو (درې ميلياردو انسانانو) ثروت په لاس کې لري او د هغو په کتار کې د وال سټريټ ژورنال تازه دمه مالک او د رسنيو امپراتور روپرت مرداک هم ځای لري . د ژورناليزم په انساني عرصه کې ډير پوهان او صاحب نظران دا پوښتنه را پورته کوي چې په داسې يوه ناعادلانه حالت کې د خبريالانو او ژورناليستانو وظيفه بايد څه وي ؟ هغه

د پاڼو شميره: له ۲ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له را ليرولو مخکې په خیر و لولئ

نړۍ چې په يوه کنج مثلاً موزنيق کې د عفوني ناروغيو له کبله د هر څلورو کوچنيانو څخه يو و پنځه کلني ته نه رسيري مري، په نړۍ کې چې فقر او لوړه د ورځې دېرش زره انسانان وژني، څه کم يو ميليارد انسانان هره شپه په وري نس بيديري، يا په افغانستان کې دا دېرش کاله کيږي د همدې ميليارديانو د گټو د پاره رنگارنگه بازيگران او ايزمونه رامخته کيږي، په جگړو کې يو په بل پسې انساني فاجعي رازېږوي، په کال کې په زرهاوو کوچنيان د دوا او صحي امکاناتو د نه شتون په وجه د مختلفو ناروغيو نه مري، افغاني ميندي د صحي امکاناتو په نشتوالي کې په لنگتوب کې مري، ميليار دونه ډالر په ايزمي جگړو لگيږي خو زموږ و ځوانانو ته د کار او روزگار پته نه لگيږي ، ها څه چې سته نو هغه بيا د همدې کړيو لخوا د مخدره موادو په بزڼس باندي لگيا دي . په عراق کې چې د نفت او گټو د پاره کوم پوځي تهاجم وسو جنايتونه او عام قتلونه تر سرهسوه او لا کيږي نو پر هغه خو ټول انسانيت ورباندي شرميري .

زموږ په نړۍ کې هغه هيوادونه چې ان ځانته ډيموکراټيک هيوادونه وايي نن د هغوی پر سياسي سيستم باندي نا روا پيسې واکمني دي، دا پيسې که د قاچاقبري د لاري وي يا په کازينوگانو کې د قمار د لاري تر لاسه سوي وي، يا د افغانستان غوندي هيواد کې د چور او چپاول او د جنايت د لاري تر لاسه سوي وي او يا هم د وطنپلورني او غلامۍ په بدله کې يې بانکونه پرسولي وي، آيا اصلي وظيفه بايد دا وي چې د هغوی د گټو دزياتېدو د پاره فرمولوای بايد را و ايستل سي او د پيسو په دېرېدو پسې روان سي؟ او که د بډای او غريب تر مينځ دغه ننگينه واټن په نظر کې و نيول سي ؟ نن دامريکا حاکمه ډله داسې مرحلي ته رسېدلې ده چې سياست يې د پيسو سره اخنلې دئ . هغه څوک چې د پيسو چکونه امضاء کوي ، نو هغوی د ځان په گټه قوانين هم تصويبوي او د ځان په گټه د بشر د سرنوشت په هکله تصميمونه هم نيسي . په رشتيا چې په دغه شاني حالاتو کې د ژورناليزن او ژورنالستانو او خبريالانو وظيفوي رسالت بايد څه وي؟ و يوه متمدنه ژورنالست ته چې د خپل مسلک انساني اړخونه يې ومخي ته پراته دي هغه بايد په څه ډول بايد دداسې شرايطو سره مبارزه وکړي او يا د حل يوه لاره ورته پيدا کړي؟ داسې لاره نه چې و کتابي کمونيسم ته رجعت وي، بلکه و انسان او انساني کرامت ته درناوی وسي، جگړې بندي کړي، پر هيوادو باندي يرغلونه بند کړي، د شيطنت او منافقت مخه دي ونيسي او ټولنيز عدالت او بشپړتيا ته دي يوه عادلانه لاره و پرانيږي او فقر دي له مينځه يوسي .

دلته چې د بشر عظيمه مظلومه کتله هېره شوېده هر چا چې د سرمايي خلاف فکر وکړ نو هغه د «نوي نړۍ وال نظم»، د بنمن گڼل کيږي د «هوبنياري»، «د بشر د حقوقو» او د «انساني آرمانو» پر ضد مخالف يا تروريست بلل کيږي . هغه جهاني نظم چې د امريکا د نوي ليبراليسټي محافظه کارانو لخوا د نړۍ والو مخي ته د پوځي يرغل د لاري ايښودل کيږي ، نو په هغه کې خو همدغه سرمايه داران فرمان چلوي او د انسانانو يوه عظيمه برخه په وحشيانه توگه وژني او يا يې استثمار وي، د وال سټريټ ژورنال غوندي رسنۍ ځان مؤظفه گڼي و عام ذهنيت ته بس ددغه موجوده نظام او د هغه شرايط د يوازني مطلوبه شرايطو په حيث وړ و پېژني او پر هغه باندي تاکيد هم وکړي تر څو په دې توگه د سرمايه داري نظام سلطه دايمي او د فقير او بډای تر مينځ دغه اوسنی شرم آور ه فاصله لا نور هم و آسمان ته و خېژوي .

ژورناليزم پخپله يو سپېڅلی انساني مسلک دئ ، د سياسي او مذهبي مکتبو په ايزمو کې نه راځي خو ددغه مسلک لارويان کله چې ددې ټولو ايزمو څخه خامخا ديوه په لاس کې لويږي نو بيا د هغو ايزمو په تبليغاتي مهرو اوږي چې هم يې ژبه سي، هم يې سترگي سي او هم يې غوږونه . نن دغه ژورناليزم د نړۍ د ټولو عمده شرکتو او هستمنو دولتو په خدمت کې د سرمايي په منگولو کې را کښېوتی دئ، هغوی د همدغه رسنيو او ژورنالستانو څخه د پوځي وسلو په حيث کار اخلي ، وطنونه پرې لاندي کوي او د انسانانو پر عقل او ذهن باندي يرغل کوي او خپل حاکميت ورباندي ټينگوي. د ژورناليزم دغه ايزم په رشتيا بايد د خپل مسلک او هدف له رويه د انسانيت، سولي، تفاهم، ټولنيز عدالت، معنويت او د هر وطنپال د وطنپالني په ايزم بدل سي او د پردو د واک او تسلط نه بايد را و ايستل سي ، د خپلو هيوادو د وحدت، دوستۍ، ورورولۍ، پر ځان اتکاء او ملي گټو و خدمت ته وقف سي .

پای

مأخذونه :

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Wall_Street_Journal

<http://www.wsj-asia.com>

<http://www.answers.com/topic/the-wall-street-journal>

http://en.wikipedia.org/wiki/News_Corporation

د پاڼو شميره: له ۳ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رايرلو مخکې په خبر و لولئ